

Sežerou nás stroje?

Své o tom může říci paní z Jižní Koreje. Během noci robotický vysavač nasál její vlasy, protože je považoval za prach. Z bolestivého sevření ji museli vyprostit hasiči.¹ Rozvoj nástrojů AI a především jejich snadná dostupnost pro běžné uživatele v posledních letech přináší řadu variant položené otázky. Nemusí jít jen o téma přežití lidstva jako ve filmu *Terminátor*. Již teď je zřejmé, že mnohá odvětví i profese projdou výraznou proměnou.

Na akademické půdě téma rezonuje v kontextu kvalifikačních prací, forem výuky, ale i akademického publikování.² Jako šéfredaktorovi Časopisu pro právní vědu a praxi se mi zdá, že se na rozdíl od Hemingwayem zpopularizovaných Donneho veršů mohu ptát komu zvoní hrana, neboť přinejmenším prozatím nikoliv nám.

Síla dnes běžně dostupných nástrojů je v tom, že dokážou velmi dobře shrnout obsah komplexního dokumentu a není pro ně problém to udělat opakovaně s mnoha dokumenty. Na přímou otázku vedle očekávatelných odpovědí či halucinací mířících zcela mimo terč může modul někdy vrátit i něco, co se při bližším prozkoumání ukáže jako nová neotřelá perspektiva.

Pouhá (byť dobře provedená a informativní) shrnutí nově vydaných předpisů či soudních rozhodnutí nejsou pro náš časopis zajímavá. Podobně originální nápad sám o sobě není dostatečný. Od nápadu k odbornému článku je ještě dlouhá cesta, kterou přinejmenším zatím lidé zvládají lépe. Můžete to posoudit i na článcích publikovaných v tomto čísle.

Vybavuje se mi ovšem v této souvislosti jedna scéna z filmu *Pelíšky*. „To znamená, že jsme zase o krok před nimi.“ „A bude to stačit, myslíš?“

V tomto čísle

Číslo otevírá článek Daniela Kinkora *Plnění promlčeného dluhu na základě později zrušeného pravomocného rozsudku*. Autor svým pečlivě vyargumentovaným stanoviskem vyzval na souboj judikaturu i doktrínu, jež dosud zastávají názor, že plní-li dlužník promlčený dluh na základě pravomocného rozsudku, který je následně odklizen kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu z důvodu nesprávného právního posouzení otázky promlčení, vzniká tím dlužníku nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Karolina Michková se v anglicky psaném článku *Judicial Review of Safe Countries of Origin Designations in Czechia* zabývá institutem bezpečných zemí původu, tedy jedním z nástrojů společného evropského azylového systému. Žadatel o mezinárodní ochranu, který pochází

¹ South Korean woman's hair 'eaten' by robot vacuum cleaner. In: *The Irish Times* [online]. [cit. 19. 12. 2024]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/world/asia-pacific/south-korean-woman-s-hair-eaten-by-robot-vacuum-cleaner-1.2098062>

² Zajímavě jednotlivé dílčí otázky prezentuje prosincová rubrika magazínu českých univerzit *Universitas Téma*. In: *UniversitasCZ* [online]. [cit. 19. 12. 2024]. Dostupné z: <https://www.universitas.cz/tema>

ze země, jež je považována za bezpečnou, musí v řízení prokázat, že v jeho konkrétním případě tuto zemi za bezpečnou považovat nelze. Jinak bude jeho žádost o mezinárodní ochranu shledána nepřijatelnou. Autorka vysvětluje, že soud musí nejprve posoudit, zda je konkrétní země na seznamu bezpečných zemí oprávněně a až následně lze požadovat, aby žadatel vyvrátil tuto presumpci ve svém konkrétním případě. Zároveň autorka ukazuje, že přístup českých soudů k posuzování otázek spojených s institutem bezpečné země původu se liší nejen mezi různými krajskými soudy, ale i mezi jednotlivými soudci téhož soudu.

Oddělitelnost výroků správních rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany zní jako poměrně banální téma. O opaku vás přesvědčí stejnojmenný článek Petra Benesche a Michala Pitaře. Autoři ukazují, že tato otázka má hned několik modalit, může mít zásadní dopady do právní sféry žadatelů o mezinárodní ochranu a soudy o ní dosud nerozhodují jednotně.

Milan Vrba v článku *K povaze diskvalifikačních deliktů podle zákona o obchodních korporacích a ke důsledkům z toho plynoucím* snáší argumenty ve prospěch závěru, že řízení o vyloučení z výkonu funkce v obchodní korporaci je řízením o trestním obvinění podle čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Následně vysvětluje, jaké důsledky jsou s touto kvalifikací spojeny. Podle autora jde o zákaz retroaktivity a používání analogie v neprospěch obviněného, právo na to být seznámen s podstatou obvinění, uplatňování presumpce nevinu a zákaz nucení k sebeobviňování.

Empirická studie Zuzany Ambrozkové *Když pachatel projeví upřímnou lítost: analýza konstrukce lítosti v kontextu soudního řízení* zkoumá, jak je emoce lítosti chápána v kontextu českého soudního řízení a jaké výzvy přináší její současné pojetí ve vztahu k dalším právním principům. Autorčin výzkum založený na kvalitativní obsahové analýze odůvodnění soudních rozhodnutí ukazuje, že lítost, se kterou soudy spojují právní následky, má být upřímná, dostatečně intenzivní, a má být součástí celkové sebereflexe a nápravy obviněného. Autorka dále poukazuje na některé problémy jako je potenciální dvojí přičítání některých faktorů (náhrada škody, omluva poškozenému), jež jsou jednak polehčujícími okolnostmi samy o sobě a jednak je soudy považují za projev upřímné lítosti pachatele.

Článek Jakuba Drápala *Judikatura ESLP ke trestání sexuálního násilí: Dobré úmysly, špatné právo?* na základě empirických výzkumů a principů posuzování přiměřenosti trestu a kvality odůvodnění kritizuje dva nedávné rozsudky Evropského soudu pro lidská práva (věci *M. G. proti Litvě* a *Vučković proti Chorvatsku*). Popisuje, jaká rozhodnutí vrcholné soudy musí učinit, chtějí-li dojít k závěru, že trest je nepřiměřený či nekvalitně odůvodněný, a jaké důsledky tato jednotlivá rozhodnutí mají pro rozhodování o podobných věcech. Na závěr autor diskutuje možnosti postupu českých soudů v reakci na rozebrané rozsudky ESLP.

Číslo uzavírá studie Daniela Bartoně *Redefinice sexuálních deliktů: vznik, koncepce a (re)evolučnost redefiniční novely*. Autor popisuje vývoj, který vyvrcholil přijetím novely trestního zákoníku č. 166/2024 Sb. účinné od 1. ledna 2025. Podle autora bylo možno již předchozí úpravu vykládat tak, že reprobuje veškeré nekonsensuální sexuální jednání, avšak orgány činné v trestním řízení mnohdy volily restriktivnější výklad. Článek proto zakončuje tezí, že „roz-sab kriminalizovaného jednání před redefinicí a po ní nemusí být velký v teoretické rovině, ale může být značný v praxi“.

Jaroslav Benák
šéfredaktor